

TURİZM VE HALK KÜLTÜRLERİ

YRD.DOÇ.DR. SAİT EVLİYAĞLU*

Turizm deyince aklımıza güneş, deniz, kum, dağ, orman, tarihsel ve arkeolojik kültürler gelir; turistlerin istirahatlerini sağlayacak otel, motel, kamp, çadır, mokamp ve her türlü konaklarına tesisleri gelir.

Her dereceli okullarımızda sempozyum, seminer ve konferans gibi bilimsel çalışmalarımızda, hatta üniversitemizdeki derslerde hep yukarıda adı geçen konular ele alınır. Halbuki yaklaşık elli yıldan bu yana Batı ülkelerindeki turizm kuruluşlarıyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda her türlü halk kültürlerine ve halk kültürlerinin önemli dallarından biri olan halk danslarına geniş çapta yer verildiğine tanık oluyoruz(*). Yalnız dansların da mı? Hayır, bölgesel halk sanatlarına, bu münasebetle hatıra eşya dediğimiz el işlerine, bölgesel giyim kuşama ve bölgesel ve ulusal halk yemeklerine de önemle yer verildiğine tanık oluyoruz.

Gerçi bizim yurdumuzda halk dansları başta olmak üzere, turizm yayınlarında haber ve bilimsel makaleler yer almaya başladı(**). Fakat halk kültürümüzle ilgili turistik çalışmalarımız batıdaki

düzeğe henüz ulaşamadı. Nitekim ve nicelikte paha biçilmez halk danslarımız olduğu halde Batı ülkelerindeki gibi gelenekselleşmiş festival ve şenliklerimiz yok.

İngiltere'nin Langollen, Sidmound; Fransa'nın Dijon, Confolen; İtalya'nın Pescara ve Agrigento; Polonya'nın Zakopene şehirlerindeki gibi festivaller gerçekleştirilemedik. Yurdumuzda da bazı dernek ve kurumlar, bazı vakıflar ve teşekküller denemeler yaptı, fakat bir türlü gelenekselleşme gerçekleştirilemedi.

Bu konudaki en büyük atılımları bizde Halkevleri, üniversiteler ve Yapı ve Kredi Bankası yaptı. Daha sonra bazı büyük şehirlerimizin belediyeleri bu konuyu ele aldı. Fakat onlar da uzun süre yürütemediler. Bu konuda en büyük başarıya Yapı ve Kredi Bankası ulaştı. Bu banka, "Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi" adı altında bir kuruluşla 1956-1969 yılları arasında, her yıl tekrarlayarak tam 16 kez on günlük bir "Halk Oyunları Bayramı" kutladı.

Türkiye, halk kültürlerinin birçok tür ve konuları ve özellikle halk dansları bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Konya-Çatalhöyük

kazılarındaki buluntular, Anadolu'daki halk kültürlerinin ne kadar eski tarihlerden beri biriktirilerek getirildiğinin en belirgin kanıtlarından biridir. Böyle olmasına karşın halk kültürlerimize turizm konusu bakımından sahip çıkamamışız.

Turist sayısı bakımından dünya sıralamasında sürekli olarak en başlarda yer alan ve bütçesinin en büyük bir bölümünü turist gelirleriyle sağlayan İspanya'nın durumuna bir göz gezdirelim. İspanya deyince kuşkusuz aklımıza güneş, deniz ve kum gelir. Ama gitar ve kastanyet eşliğindeki İspanyol dansları, boğa güreşleri, doğa güzelliklerinden daha mı az ilgi çekicidir? Arenalar ve İspanyol meyhaneleri (ki bunlar da gelenekselleşerek İspanyol halk kültürleri arasındaki yerini almıştır) turist için daha mı az görülmeye değer turistik olaylardır?

Güneş, deniz, kum, orman, doğa olaylarıyla, otel, motel, kamp, kamping, plaj, han, hamam, kervansaray gibi turistik konaklama tesislerini her ülkede az çok bulmak mümkündür. Ama sözü edilen ya da gezilip görülmek istenen ülkenin daha çok bölgesel halk kültürlerinde toplanamı az mı? yansımaz mı?...

* Yrd.Doç.Dr. Saıt Evliyağlu, Gazı Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi'nde öğretim üyesidir.

Bölgesel halk dansları, halk müziği, halk giysileri, bölgesel yemek ve içkilerle dolu mutlaklar, tümüyle ulusal ve bölgesel kültürler... Kuşkusuz bunlar, ölü tabiat diyebileceğimiz dağ, taş, kum, deniz, orman, otel, motel, han hamam, canlı olan insanların kendisinden daha önemli değildir.

Bu bakımdan tüm gelenek ve görenekleriyle, uygulamalarıyla halk kültürleri turizmin ana konuları arasındaki yerini bir an önce almalıdır.

NOTLAR

(*) EVLİYAĞLU, Sait, "Turizmin Halkbilimi ile İlişkisi", **Folklor-Halkbilimi Dergisi**, Cilt-4, Sayı. 37, Mart 1989.

(**) Ergun Göksan, Türkoloji, (İzmir, 1978) adlı eserinin 36. sayfasında "Folklor Değerlerinin Yok Oluşu" ara başlığı altında konu ile ilgili olarak şunları söylüyor:

"Uluslararası turizm nedeniyle ülke özelliği, niteliği bozulmakta,

bir tür hamburger mutfağı endüstrisi yapılmaktadır. El sanatlarındaki geleneksel çizgiler yok olmakta, bunun yerine uluslararası turizmin geliştirdiği pazara uyum gösteren tür yer almaktadır. Folklor, milli danslar da uluslararası turizmin gerektirdiği ve bu açıdan pazar olabilmek amacıyla hakiki ve eski şeklini kaybetmektedir. Yabancı turistlerin bir gece kulübünde sıkılmadan seyredebileceği değişikliklerle gerçek niteliğini yitirmektedir..."

ÖNEMLİ NOT:

Bir süreden beri ANATOLIA Dergisi'nin bazı sayıları promasyon amacıyla abone olmayanlara da gönderilmekteydi. Ancak, elinizdeki sayıyı izleyen dergiden itibaren dağıtım; yalnızca abone olarak olanlara yönelik yapılacaktır.

Tüm "Anatolia Dostları ve Okuyucuları"na önemle duyurur, abone olmalarını önemle rica ederiz.

ANATOLIA